

Організація дистанційного навчання з курсу

«Сміховий світ музики. Теорія пародії» (предмет за вибором)

для магістрантів 1 курсу НМАУ (спеціалізації: «Музикознавство», «Музична режисура», «Фортепіано», «Орган», «Академічний спів», «Хорове диригування», «Оперно-симфонічне диригування», «Оркестрові струнні інструменти», «Оркестрові духові та ударні інструменти», «Народні інструменти», «Композиція»).

Викладач – д/м, проф. кафедри історії світової музики **Соломонова О. Б.**

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

18.03.2020

Тема 9. Система засобів музично-пародійної виразності. Специфіка пародійного формотворення

1. Що таке принцип «дефектної комунікації» (О. Буреніна) і яким чином відбувається пародійне порушення комунікативних атрибутів тексту (інформативність, істинність, релевантність і ясність вираження)?
2. Назвіть основні прийоми музично-пародійної виразності, поясніть їх сутність (на прикладах).
3. У чому полягає методика аналізу творів сміхової семантики? (згідно з наданою таблицею)
4. Аргументуйте наявність диз'юнктивного синтезу в музичній пародії на рівні логічно несумісних стилістичних контрагентів, невідповідності текстових рівнів при музично-вербальній (музично-театральній) організації; еkleктичного синтезу різних стилістичних тенденцій іманентно-музичної властивості (на конкретному музичному матеріалі, перелік творів див. нижче).
5. Охарактеризуйте функціонально-диференційовані параметри пародійного стилю:
 - а) у національно-ментальному та епохальному плані;
 - б) з точки зору інтенціональності та естетичного модусу;
 - в) за рівнем комунікативної відвертості.
6. Визначте основні тенденції й типи пародійного формотворення на рівні співвідношення форма/зміст.
7. Яким чином відбувається руйнування в пародії процесуальності і логічності як основних властивостей форми?
8. Аргументуйте присутність принципу хибного ходу в різних типах пародійного формотворення, таких як відмова від розвитку, імітація розвитку поза його відтворенням, невідповідність типу розвитку

характерові матеріалу, мімікрія пародійної тенденції завдяки імітації «справжньої» форми.

Література

1. Дземидок Б. О комическом / пер. с польск. Москва: Прогресс, 1974. 223 с.
2. Письма к другу. Дмитрий Шостакович – Исааку Гликману / сост. и комментарии И. Д. Гликмана. Москва: DSCH; Санкт-Петербург: Композитор, 1993. 336 с.
3. Рожновский В. Китч – низкопробный или возвышающий? // Музыкальная академия. 1993. № 1. С. 93–99.
4. Соломонова О. Б. Музыкальная форма как процесс? (о некоторых свойствах формообразования в пародийных музыкальных произведениях) // Київське музикознавство. Культурологія та мистецтвознавство / Київський ін-т музики ім. Р. М. Глієра; Нац. муз. акад. України. Вип. 16. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, КДВМУ ім. Р. Глієра, 2004. С. 41–50.
5. Соломонова О. Б. Семантический диалог слова и музыки в музыкальной пародии // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 27: Слово, інтонація, музичний твір. Київ, 2003. С. 75–84.
6. Соломонова О. Б. Специфика пародийного формообразования // Соломонова О. Б. «И когда смеётся лицо, вместе с ним не веселится ум»: Смеховое зазеркалье русской музыкальной классики. Киев: Задруга, 2006. С. 205–234.

25. 03. 2020

Тема 10: Типологія пародійних музичних текстів: пародія-контрадикція, пародійне цитування з інверсією смислу, пародійно-симулятивна імітація. Критерії типології

1. Визначте головні критерії типології музичної пародії і, у зв'язку з ними, типи пародійного музичного тексту.
2. Яким чином різні типи пародії відповідають вимогам стилістичної диференціації на рівнях:
 - а) відношення до *верхньо-низових* культурних координат;
 - б) асоціативності тексту;
 - в) взаємодії принципів відтворення і трансформації.
3. Поясніть назву і охарактеризуйте на конкретних музичних прикладах основні типи пародійного СМТ:
 - А) *пародія-контрадикція* з її підвидами:
 - *пародійна контамінація* – зрощення монограми DSCH з «Чижиком» у «Сатирах», Туша з вокальним екзерсизом – у «Антиформалістичному райку» Д. Шостаковича;

- *колажна* пародія – еkleктичне накопичення інтонаційних ідей в «Сатирах» Д. Шостаковича;

- *пародія-контрафактура* – імпровізація М. Мусоргського (мікст «Lieber Augustin» і Вальсу з «Фауста» Ш. Гуно), величальний хор Додону в «Золотому півнику» М. Римського-Корсакова, гумористичні fugи С. Танєєва і Р. Щедрина, парафраз кучкістів на тему «Таті-таті» («Фугетта», «Колискова», «Менует», «Трезвон»);

Б) *пародійне цитування з інверсією смислу* – *Dies irae* в «Благоразумии» (Романси на слова «Крокодила»), тема «Весняних вод» Рахманінова і арії Ленського «Что день грядущий» з «Євгенія Онєгіна» Чайковського – у «Сатирах»;

В) *пародійний симулякр* – «Здравиця» С. Прокофєва; «Єврейський цикл» Д. Шостаковича;

Г) *пародійний примітив* – характеристика Додона і додонівців у «Золотому півнику» М. Римського-Корсакова, «Андріашіада» М. Лисенка, «Антиформалістичний райок» і музичні твори з листування Д. Шостаковича і Й. Глікмана, «Попутна-Кагановичевська» Й. Глікмана.

4. Сформулюйте загальні і специфічні ознаки названих типів пародійного МТ.

Література

1. Письма к другу. Дмитрий Шостакович – Исааку Гликману / сост. и комментарии И. Д. Гликмана. Москва: DСН; Санкт-Петербург: Композитор, 1993. 336 с.

2. Соломонова О. Б. «Історія одного міста»: соціокультурний контекст і стилістичні ознаки «Андріашіади» М. Лисенка // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Вип. 24: Постать митця у художньому просторі міста. Харків: ХДУМ ім. І. П. Котляревського, 2009. С. 136–146.

3. Соломонова О. Б. «И когда смеётся лицо, вместе с ним не веселится ум»: Смеховое зазеркалье русской музыкальной классики. Киев: Задруга, 2006. С. 185–204.

4. Соломонова О. «Праздник дураков» в искривленном пространстве (о специфике пародийной драматургии «Антиформалистического райка» Д. Шостаковича) // Київське музикознавство. Культурологія та мистецтвознавство. Вип. 11. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, КДВМУ ім. Р. Глієра, 2003. С. 123–132.

5. Соломонова О. Б. Типологія музичної пародії // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 80: Наука про музику сьогодні: проблеми та перспективи. Київ, 2009. С. 194–207.

1. 04. 2020

Тема 11.: Аналітично-практичне засвоєння теми «Музична пародія» на прикладі порівняльного аналізу музичних творів

1. Назвіть твори сміхової семантики, які демонструють головні тенденції СМТ і його типів.
2. Визначте принципи *пародії-контрадикції* на прикладі аналізу «Сатир» і «Антиформалістичного райка» Д. Шостаковича.
3. Охарактеризуйте інтонаційно-драматургічну роль профанного музичного матеріалу в «Сатирах» і «Антиформалістичному райку» Д. Шостаковича у компаративному зіставленні з «Райком» М. Мусоргського.
4. Аргументуйте наявність *пародії-контрафактури* у партесному концерті «Сначала здесь поутру рано», величальному хорі Додона «Это кто шагает рядом...?» із «Золотого півника» М. Римського-Корсакова, гумористичних фугах Танєєва і Щедрина.
5. Доведіть семантичну спрямованість асоціативного тексту в музичній пародії на основі аналізу «Сатир» (монограма DSCH, теми «Весняних вод» Рахманінова, арії Ленського «Что день грядущий» з «Євгенія Онєгіна» П. Чайковського, «Крейцерової сонати» Л. ван Бетховена, «Чижик», «Ах вы сени», «Во саду ли», ін.), *Dies irae* – в «Благоразумии» з романсів на слова «Крокодила», Гімн СРСР – у «Попутній-Кагановичевській» Й. Глікмана; «Марсельеза» - у Пісні гусяра з «Раті» І. Саца.
6. Надайте приклади *пародійного цитування з інверсією смислу* в опері «Андріашіада» М. Лисенка, парафразі кучкістів на тему «Таті-таті», опері «Оранго», «Сатирах» і «Антиформалістичному райку» Д. Шостаковича.
7. Проаналізуйте ознаки пародії-симулякра в кантатах «Здравиця» і «Славься, наш могучий край» С. Прокофєва, фінальних піснях «Єврейського циклу» Д. Шостаковича.

Література

1. Дигонская О. Шостакович: на «периферии» оперного пути (новое об опере «Оранго») // Творча біографія як науковий об'єкт [<http://docplayer.ru/28317036-Olga-digonskaya-shostakovich-na-periferii-opernogo-puti-novoe-ob-opere-orango.html>]
2. Письма к другу. Дмитрий Шостакович – Исааку Гликману / сост. и комментарии И. Д. Гликмана. Москва: DSCH; Санкт-Петербург: Композитор, 1993. 336 с.
3. Соломонова О. Б. «Золотий півник» М. Римського-Корсакова: гра в полі культурної символіки // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2014. № 4 (25). С. 62–72.

4. Соломонова О. «Королевство кривых зеркал» (еще один чернобыльский парадокс, или об операх-пародиях И. Саца) // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 89: Современный оперный театр и проблемы опероведения. Київ: НМАУ, 2009. С. 627-645.

5. Соломонова О. Б. Самая «советская» советская музыка (преодоление соцреалистического канона в кантатах С. Прокофьева «Славься, наш могучий край» и «Здравица») // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 97: Учні – вчителю. О. С. Зінкевич присвячується. Київ, 2011. С. 118–129.

6. Соломонова О. «Сатирикон» Д. Шостаковича (некоторые аспекты пародийной драматургии в вокальных циклах Сатиры, Пять романсов на слова из журнала «Крокодил», Четыре стихотворения капитана Лебядкина) // Музичне мистецтво і культура: Науковий вісник ОДМА ім. А. В. Нежданової. Вип. 5. Одеса, 2004. С. 214–225.

7. Соломонова О. Соцреалистический канон или провокация? // С. С. Прокофьев: к 125-летию со дня рождения. Письма, документы, статьи, воспоминания. Москва: Композитор, 2016. С. 422-431 (за матеріалами ювілейної конференції 2013 р. у МГК ім. П. І. Чайковського).